ROK VIII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 21

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LISTOPADA 1933 R.

NIESZCZĘŚLIWE WYPADKI W PRZEMYŚLE CHEMICZNYM

Przemysł chemiczny jest tym działem przemysłu, gdzie ilość i charakter urządzeń maszynowych jest zgoła odmienny, niż w innych gałęziach produkcji — np. w przemyśle metalowo-przetwórczym lub włókienniczym. Zainstalowana w fabrykach chemicznych aparatura stanowi raczej pewien systemat zbiorników i wież reakcyjnych, gdzie popęd mechaniczny odgrywa zazwyczaj nienazbyt wielką rolę. Stąd też ilość nieszczęśliwych wypadków, wynikających naskutek nieostrożnego obchodzenia się z maszynami w ruchu (obrabiarek, maszyn przędzalniczych i t. d.) jest z natury rzeczy niewysoka. Natomiast przemysł chemiczny, operując rozcieńczonemi i stężonemi roztworami kwaśnemi i alkalicznemi, stosując wysokie temperatury i ciśnienia — może być terenem nieszczęśliwych wypadków przy pracy, wynikających z braku zachowania przez robotnika niezbędnych środków ochronnych. Pary i gazy wymagają częstokroć stosowania specjalnych masek, rękawic, sabotów, ubrań i t. p.

Stąd też propaganda, zmierzająca ku zachowaniu najdalej idącej ostrożności przy pracy, musi mieć w przemyśle chemicznym nieco odmienny charakter, niż w innych gałęziach wytwórczości. Wprawdzie ogólne wskazówki, dotyczące obchodzenia się z transmisjami, kotłem i maszyną parową, zasilania fabryki w paliwo i t. p. pozostają oczywiście w przemyśle chemicznym takie same, jak w każdym innym zakładzie fabrycznym. Wszelkie tedy plakaty ostrzegawcze, literatura specjalna, teksty pogadanek i odczytów, tudzież całkowity materjał propagandowy ogólny ma zastosowanie w wytwórczości chemicznej.

Należy jednak stwierdzić, że materjału podobnego naogół brak w języku polskim. A już zupełnie niema żadnych prawie opracowań, dotyczących przemysłu chemicznego.

Związek Przemysłu Chemicznego docenia wielkie znaczenie najszerszej propagandy, zmierzającej ku zwalczaniu nieszczęśliwych wypadków. Wprawdzie istnieje w naszym kraju przymus ubezpieczenia od wypadków, jednak ten charakter przymusowy nie sprzyja gorętszemu zajęciu się sprawą. Toteż akcję ostrzegawczą żywiej prowadzono wówczas, gdy nie było przymusu ubezpieczenia, niż obecnie. Fakt ten wytłumaczyć można dwiema okolicznościami. Obciążenia przemysłu z tytułu składek na rzecz ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków są dość wysokie i wskutek tego przemysł nie może już — jak to czynił do chwili wprowadzenia przymusu — łożyć poważniejszych sum na rzecz właściwej propagandy. Instytucje zaś ubezpieczeniowe, wobec szczupłości swych budżetów, nie przeznaczają odpowiednio wysokich dotacyj.

Wobec tego otwiera się szerokie pole inicjatywie i działalności organizacyj przemysłowych, które wśród swych poczynań społecznych znaleźć powinny miejsce na opracowanie zagadnienia propagandy i uświadamiania robotnika o konieczności stosowania środków ostrożności przy pracy. Związek Przemysłu Chemicznego rozważa tę sprawę już od paru miesięcy, w najściślejszem zresztą porozumieniu z odpowiedniemi czynnikami rządowemi. Powstała też myśl powołania do życia przy Związku Przemysłu Chemicznego specjalnej komórki organizacyjnej, której zadaniem byłaby propaganda przeciwdziałania nieszczęśliwym wypadkom. Pierwszem stadjum pracy jest opracowanie odpowiednich tekstów pogadanek, zastanowienie się nad możliwością szerszego niż obecnie kolportowania plakatów ostrzegawczych i t. d.

Inicjatywę powyższą rozważał już Zarząd Związku Przemysłu Chemicznego na posiedzeniu w dn. 26 października r. b. i ustosunkował się pozytywnie do omówionych projektów. Powierzono też członkowi Zarządu Związku, p. Dr. A. Hirszowskiemu, nawiązanie bliższego kontaktu z przymusową instytucją ubezpieczeniową, celem zorjentowania się w możliwościach najbliższego z nią współdziałania.

ZMIANA NUMERÓW TELEFONICZNYCH

W związku z automatyzacją telefonów warszawskich, nastąpiła zmiana numerów telefonicznych w biurze Związku Przemysłu Chemicznego. Obecne numery naszych aparatów telefonicznych są następujące:

Dyrektor Związku, Prof. E. Trepka	2.48-91
Inż. T. Zamoyski	5.96-08
Sekretarjat Kom. Normalizacyjnej	,, (aparat dodatkowy)
A. Barszczewski	5.29-69
Buchalterja i kasa, Muzeum Przem. i Techniki-Sekcja Chemiczna	,, (aparat dodatkowy)
Biuro, „Wiadomości Przemysłu Chem".	5.10-14

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od dn. 15 do 31 października r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującemi zagadnieniami:

W sprawach traktatowych:

nadal współpracował w zakresie opinjowania żądań: francuskich, szwajcarskich, czechosłowackich, szwedzkich i holenderskich, dotyczących przemysłu chemicznego.

W sprawach celnych:

ponowił wnioski co do wprowadzenia szeregu ulg celnych, w związku z wejściem w życie nowej taryfy celnej. W szczególności podkreślił konieczność jaknajszybszego ogłoszenia właściwych rozporządzeń, gdyż przemysł przetwórczy nie jest w stanie sprowadzić całego szeregu surowców i materjałów pomocniczych, niezbędnych do normalnej produkcji,

zaprojektował rozdział kontyngentów przywozowych i niskocelnych w zakresie przemysłu tłuszczowego — między poszczególne przedsiębiorstwa przemysłowe,

wziął udział w posiedzeniu plenarnem Centralnej Komisji Przywozowej w Wilnie, zwołanem celem rozdziału kontyngentów przywozowych na dwa ostatnie miesiące roku bieżącego.

NOWE CŁA A CENY

Nowa taryfa celna przewiduje na szereg wyrobów przemysłowych stawki naogół wyższe od obowiązujących w starej taryfie celnej. Wprawdzie na niektóre artykuły — między niemi chemiczne — ochrona celna zmniejszyła się, w wyniku głęboko posuniętego zróżniczkowania nomenklatury. Ogólna jednak ocena stawek nowej taryfy zdaje się wskazywać, że poziom ochrony celnej wzrósł.

W związku z ustaleniem tego stanu faktycznego, Min. Przemysłu i Handlu zwraca naszą uwagę, że podwyższone stawki celne mają na celu ochronę przemysłu krajowego przed zbędnym importem towarów zagranicznych. W żadnym jednak razie nie powinny być wyzyskane celem podniesienia obecnej ceny wewnętrznej tych wyrobów, na które stawki celne zostały podniesione.

Ze swej strony dodać musimy, że projektując w swoim czasie nomenklaturę i stawki nowej taryfy celnej, mieliśmy wyłącznie na uwadze konieczność ochrony przemysłu przed dumpingiem zagranicznym, zarówno walutowym, jak też skierowanym przeciwko pewnym gałęziom przemysłu, w szczególności chemicznego. Zdawaliśmy sobie też sprawę, że ochronne cła antidumpingowe nie mogą powodować zwyżki cen, nieusprawiedliwionej kosztami własnemi produkcji. Musimy też stwierdzić, że przemysł chemiczny nie wyzyskuje pełnej ochrony celnej, uważając ją tylko za niezbędną ze strony Państwa opiekę przed złośliwym zalewem rynku polskiego towarem obcym.

Z DZIAŁALNOŚCI POLSKIEGO KOMITETU NORMALIZACYJNEGO

Na dzień 6 listopada r. b. zwołane zostało 12 doroczne plenarne posiedzenie P. K. N. W związku z tem zebraniem rozesłano sprawozdanie z działalności za r. 1932/33. Ze sprawozdania wynika, że ogłoszono dotychczas 816 projektów norm, zatwierdzono 685 norm polskich. W pracach 25 komisyj fachowych brało udział ok. 700 osób.

Komisja Technologji Chemicznej pracowała w 8 Podkomisjach, mianowicie: trwałości wyfarbowań, metod analizy węgla kamienego, tłuszczów i olejów roślinnych i zwierzęcych, wyrobów farmaceutycznych, karbidu, wyrobów ogniotrwałych i ceramiki szlachetnej, gliceryny i sody.

Komisja Technologji Chemicznej ogłosiła normę smół drogowych oraz wskazówki dla układających normy artykułów chemicznych. Ponadto ogłoszony został szereg projektów normalizacyjnych, mianowicie:

1) Metody badania trwałości i wyfarbowań materjałów włókienniczych na pranie, na pot i na wodę.

2) Kalorymetryczne oznaczanie ciepła spalania i wartości opałowej paliwa,

3) Oznaczanie wilgoci, popiołu i części lotnych w węglu kamiennym,

4) Pobieranie i przygotowywanie prób węgla kamiennego do analizy,

5) Norma opakowania emulsji tranowej,

6) Normy karbidu,

7) Normy gliceryny destylowanej,

8) Normy sody krystalicznej,

9) Normy sody ciężkiej,

10) Normy sody amonjakalnej.

We wszystkich pracach Komisji Technologji Chemicznej P. K. N. najbliższy i najżywszy udział bierze Związek Przemysłu Chemicznego.

Dyrektor Związku jest Prezesem Komisji, cała praca kancelaryjno-manipulacyjna załatwiana jest całkowicie przez biuro Związku, członkowie Zarządu i Dyrekcji Związku uczestniczą w pracach Komisji i Podkomisyj, najczęściej w charakterze przewodniczących poszczególnych Podkomisyj fachowych.

Związek Przemysłu Chemicznego, zdając sobie sprawę z wielkiej doniosłości prac normalizacyjnych, poświęca im szczególnie dużo uwagi. Wyniki tej pracy, sumarycznie zestawione w ogłoszonych projektach norm, wskazują że działalność nasza kroczy po właściwych torach. Normy polskie są bowiem niejednokrotnie przyjmowane za podstawę przy opracowywaniu analogicznych norm zagranicznych lub międzynarodowych. W szczególności prace w zakresie norm badania węgla prowadzone są na zlecenie instytucyj międzynarodowych, które powierzyły Polsce wygotowanie odpowiednich projektów.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Nakładem Polskiego Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych, a pod redakcją Inż. P. Januszewskiego i Inż. W. Barthla ukazało się wydawnictwo p. t. „Polski Przemysł Elektrotechniczny".

Jest to opracowanie bardzo pożyteczne i celowe. Zawiera dokładny opis należących do Związku przedsiębiorstw, ponadto zaś wykaz wszystkich wyrobów elektrotechnicznych, wytwarzanych w Polsce. Brak takiego zestawienia, zwłaszcza rozumowanego, dawał się oddawna odczuwać, toteż wydawnictwo niewątpliwie wypełnia poważną lukę w naszej literaturze informacyjno-przemysłowej. Ujemną stroną wydawnictwa jest brak zestawienia w językach obcych, zwłaszcza w języku niemieckim. Jeżeli bowiem chodzi o zastąpienie importowanych dotychczas artykułów produkcją krajową, wówczas często spotkać można zapytanie o odpowiednie krajowe artykuły elektrotechniczne, których nazwa podawana jest w języku niemieckim.

Przewodnik poprzedzony jest krótkim wstępem, dotyczącym Polskiego Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych, importu elektrotechnicznego do Polski, oraz taryfy celnej w zakresie elektrotechniki.

Całość podana w poprawnej formie graficznej, broszurowana jest w sposób trwały, niepozwalający na szybkie zużycie książki.

KRONIKA

W dn. 26 października r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którem:

1) W poczet członków Związku Przem. Chem. przyjęto fabrykę waty p. f. „Antoni Jankowski i S-ka", Pabjanice. Ilość zrzeszonych w naszym Związku fabryk waty wynosi obecnie 3 przedsiębiorstwa.

2) Wysłuchano sprawozdania z bieżącej działalności Związku Przemysłu Chemicznego, w szczególności w zakresie rokowań o zawarcie nowych traktatów handlowych.

3) Zapoznano się z inicjatywą powołania instytucji, mającej na celu zwalczanie nieszczęśliwych wypadków w fabrykach chemicznych.

Jedna z fabryk wyrobów gumowych, należących do Związku, poszukuje inżyniera chemika, wyspecjalizowanego w zakresie produkcji gumowej.

Jedna z fabryk chemicznych, należących do Związku, poszukuje inżyniera chemika, wyspecjalizowanego w zakresie elektrochemji, oraz znającego języki francuski i niemiecki.

Oferty należy składać do biura Związku.

Dnia 17 października r. b. odbyło się na terenie Głównego Urzędu Statystycznego z udziałem przedstawicieli związków gospodarczych, posiedzenie poświęcone sprawie rozpatrzenia zbytniego przeciążenia zakładów przemysłowych sprawozdawczością statystyczną. Zagadnienie odciążenia przemysłu sprawozdaniami statystycznemi spotkało się z nader życzliwem przyjęciem i Główny Urząd Statystyczny przystąpił do wstępnych prac, zmierzających do scentralizowania akcji statystycznej.

Poważna firma, reprezentująca w Polsce wielkobrytyjskie fabryki chemiczne, pragnęłaby objąć przedstawicielstwo polskiej fabryki chemicznej na okręg łódzki. Bliższych wiadomości udzielić może biuro Związku.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W „Monitorze Polskim" Nr. 236 z dn. 13 października r. b. ukazało się pod poz. 257 obwieszczenie Ministra Skarbu w sprawie stosowania ulg celnych do niektórych owoców południowych, towarów kolonjalnych i olejów roślinnych.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenia, 30%-owa ulga celna na stałe oleje roślinne może być przyznawana pod następującemi warunkami:

przywóz powinien być uskuteczniony bądź przez przedsiębiorstwa przemysłowe, bądź przez przedsiębiorstwa handlowe, które posiadają świadectwo pierwszej lub drugiej kategorji i trudniły się właściwym importem w latach 1931/32,

przywóz powinien być dokonany przez polskie porty,

ulga udzielona będzie pod warunkiem kompensacyjnego wywozu, lub też naskutek złożenia na cele popierania eksportu odpowiedniej kwoty.

Rozporządzenie weszło w życie z dn. 11 października 1933.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,54 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,69 „
Azotan amonu	100 „
Azotyn sodowy	120 „
Benzol handlowy 90%	92 „
„ czysty	104 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	30 „
Chlorek wapna bielący	30,6 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1,800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	225 „
* „ techniczna 85/88%	160 „
* Karbid granulowany	70 „
Karbid drobny za % kg.	66 „
Karbolineum	29,75 „
Klej kostny	230 „
Klej skórny biały	250 „
Krezol czysty	128 „
Kwas azotowy tech.czysty za 100% HNO_3	93 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	6,00 „
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „

Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 zł
„ rogowa 13/14%N	40 „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	215 „
Oleina	175 „
Oleum 20%	19,24 „
Olej lniany	115 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	8,00 „
Smoła preparowana	16,50 „
Saletra potasowa	130 „
* Saletra sodowa przem. zwyczajna	65 „
* Saletra sodowa przem. raz rafinowana	90 „
Saletra sodowa podwójnie rafinowana	100 „
Siarczan amonu	27,60 „
* Siarczan miedzi	65—75 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska krystaliczna	7,00 „
Stearyna	150 „
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10,72 „
Toluol czysty	115 „
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. ± 25% NH_3	60 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8, tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm Jabłonna 5. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA", Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW" Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 433-49.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11